

УДК 336.11

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.76-25>

Рожко О.Д.

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8415-2084>

Нестеров Є.В.

магістр
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1567-7855>

Rozhko Oleksandr

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Finance
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Nesterov Yevhen

Master
Taras Shevchenko National University of Kyiv

РОЗБУДОВА СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ЯК УМОВА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

DEVELOPMENT OF THE PUBLIC FINANCE SYSTEM AS A CONDITION INTEGRATION OF UKRAINE INTO THE EUROPEAN UNION

У цій статті розглянуто роль публічних фінансів у суспільно-економічній системі країни, їх значення для забезпечення функціонування держави і надання послуг громадянам. Доведено, що роль публічних фінансів особливо зростає в контексті євроінтеграції України, де впровадження європейських стандартів управління державними фінансами є необхідною умовою для успішного розвитку країни. Описано основні функції публічних фінансів, такі як формування, розподіл і використання грошових ресурсів для задоволення потреб суспільства, а також їх вплив на економічний розвиток і стабільність національної фінансової системи. Визначено важливість гармонізації публічних фінансів в Україні з європейськими стандартами, зокрема у сфері бюджетування, оподаткування та боротьби з корупцією. Підкреслено необхідність адаптації європейського досвіду управління публічними фінансами для підвищення ефективності і прозорості фінансової системи України в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: фінанси, система публічних фінансів, євроінтеграція, ЄС, державна влада, бюджет, реформи.

Public finance is a fundamental component of any country's socio-economic framework, serving as a cornerstone for the state's functionality and the provision of essential services to its citizens. The core objective of public finance is to efficiently collect, allocate, and utilize monetary resources to satisfy the collective needs of society. Through public finance, governments are able to fund critical programs and services, including healthcare, education, social security, infrastructure, and security, thereby enabling the state to perform its functions and support national development. In addition to providing necessary services, public finance plays a crucial role in fostering balanced economic growth by investing in infrastructure, science, and innovation, which drives economic development and job creation. It also contributes to financial stability by managing inflation, public debt, and regulating fiscal policies. Thus, public finance is not only a mechanism for funding government operations but also a vital tool for managing the economy, ensuring stability, and promoting societal advancement. Scholars have explored the concept of public finance from various angles, leading to different interpretations and components. Some view it as the economic relations involved in forming, distributing, and utilizing public sector funds, while others see it as encompassing state and local finances or as a system for managing public sector resources. The most widely accepted perspective defines public finance as the economic relations arising from the formation, distribution, and utilization of public sector funds, emphasizing its role as a system of financial relations managed by the state to meet societal needs and ensure effective public service delivery. In the context of public finance, specific policy implementation models have been proposed, particularly for Ukraine, emphasizing the re-prioritization of financial policy goals to ensure full support for the Armed Forces and the security and defense sectors. This shift is seen as crucial for securing victory and restoring the country's territorial integrity. Additionally, there is a call to reorient financial policy

towards direct administrative methods, which would enable more effective management of financial resources in a disrupted economic environment. Moreover, it is suggested that budgetary policy during martial law should clearly define priority goals, distinguishing between those requiring full financing and those classified as necessary but secondary. The development of Ukraine's public finance system is also a critical aspect of its European integration process. Aligning national legislation with European standards and reforming financial management strategies are essential to meet the requirements of EU membership. This includes improving budgeting, taxation, public debt management, and ensuring transparency and control over public funds. Furthermore, European integration demands the sustainability and predictability of financial resources for development programs, which is key to achieving stable economic growth and increasing investor confidence. In conclusion, the advancement of Ukraine's public finance system in the context of European integration is vital for the country's future. It requires not only harmonizing legislation with European standards but also adopting new management and control principles to enhance transparency, efficiency, and stability. Learning from the European experience in public finance management will be crucial for Ukraine, helping it to implement best practices, avoid potential pitfalls, and successfully prepare for EU membership.

Key words: finance, public finance system, European integration, EU, state power, budget, reforms.

Постановка проблеми. Публічні фінанси є основою економічного функціонування будь-якої країни, а ефективне управління ними є вирішальним фактором стабільності та конкурентоспроможності. У контексті інтеграції до ЄС Україна повинна відповідати стандартам фінансової дисципліни, транспарентності та ефективного управління фінансами, які є визначальними для країн-членів ЄС. Розбудова сучасної системи публічних фінансів в Україні повинна відповідати цим вимогам, що є необхідною передумовою для успішного впровадження європейських стандартів у всіх сферах економіки та державного управління. Отже, розбудова системи публічних фінансів у контексті їх інтеграції до Європейського Союзу має стратегічне значення для України, сприяючи її стабільному розвитку, підвищенню конкурентоспроможності та зміцненню позицій на міжнародній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти формування та розвитку системи публічних фінансів держави стали предметом дослідження таких науковців, як Бардаш С.В., Баранюк Ю.Р. [2], Дяченко С.А. [3], Жеребило І.В. [4], Луніна І.О. [6], Лютий І.О. [12], Мелян Н.Ю. [7] та ін. Особливості розбудови системи публічних фінансів України в умовах євроінтеграції розглядали такі дослідники, як Абакуменко О.В., Височина А.В. [1], Карлін М. І. [5], Нікіфоров П., Легкоступ І. [8], Чорновіл А. [10], Джейкобс Дж., Огава К., Стіркін Е. [11] та ін. Проте в сучасних умовах, коли Україна рухається в напрямку євроінтеграції, її система публічних фінансів потребує удосконалення з урахуванням європейського досвіду й вимог.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на достатню кількість досліджень розвитку системи публічних фінансів вітчизняними і зарубіжними ученими, все ще невирішеними залишаються питання щодо розбудови системи публічних фінансів через вивчення фінансових відносин у країнах ЄС, яке дає змогу передбачити можливі проблеми та виклики, з якими стикається Україна на шляху до євроінтеграції.

Мета статті: розглянути напрями розбудови публічних фінансів України з урахуванням провідного зарубіжного досвіду у процесі інтеграції до ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічні фінанси є невід'ємною складовою суспільно-

економічної системи будь-якої країни та відіграють ключову роль у забезпеченні функціонування держави та наданні необхідних послуг громадянам. Основна мета публічних фінансів полягає в ефективному формуванні, розподілі та використанні грошових ресурсів для задоволення загальних потреб суспільства. Так, публічні фінанси забезпечують фінансування державних програм і послуг, таких як охорона здоров'я, освіта, соціальне забезпечення, інфраструктура та безпека. Це дозволяє державі виконувати свої функції і забезпечувати розвиток країни.

Крім того, вони сприяють збалансованому розвитку національної економіки шляхом інвестування у проекти з інфраструктури, науки та інновацій, що стимулює економічне зростання та створює нові робочі місця. Також публічні фінанси відіграють важливу роль у збереженні фінансової стабільності країни, забезпечуючи контроль над інфляцією, управлінням державним боргом та регулюванням фіскальної політики. Отже, публічні фінанси не лише забезпечують фінансування державних програм та послуг, але й є важливим інструментом управління економікою, забезпеченням стабільності та розвитку суспільства.

Науковці розглядають поняття «публічні фінанси» не лише з різних точок зору, але й включають до нього різноманітні складові. Наукові підходи до трактування сутності публічних фінансів наведено в таблиці 1.

Отже, виокремлено наступні наукові підходи до трактування публічних фінансів:

– економічні відносини з приводу формування, розподілу та використання грошових коштів публічного сектору (Абакуменко О.В., Височина А.В., Бардаш С.В., Баранюк Ю.Р., Жеребило І.В., Луніна І.О.);

– сукупність державних та місцевих фінансів (Дяченко С.А., Нікіфоров П., Легкоступ І., Лютий І.О., Медведкова Н.С.);

система формування, розподілу та використання грошових коштів публічного сектору (Мелян Н.Ю.).

Отже, найбільш поширеним є підхід до трактування сутності публічних фінансів як відповідних економічних відносин, які виникають з приводу формування, розподілу та використання грошових коштів публічного сектору. На нашу думку, публічні фінанси – це система фінансових відносин, що охоплюють формування, розподіл та використання грошових ресурсів, які контролюються та управляються державою або

Наукові підходи до трактування сутності публічних фінансів

Автор	Визначення
Абакуменко О.В., Височина А.В.	«система економічних відносин, що виникають у процесі формування, розподілу та використання фондів грошових коштів публічного сектору з метою задоволення суспільних потреб» [1, с. 15]
Бардаш С.В., Баранюк Ю.Р.	«суспільно-економічні відносини, які виникають у процесі утворення, розподілу (перерозподілу) і використання публічних фондів грошових коштів, пов'язаних із задоволенням усіх видів публічного інтересу та регулюються шляхом установлення імперативних приписів держави або органів місцевого самоврядування, які поширюються на учасників відносин у сфері господарювання усіх форм власності» [2, с. 36]
Дяченко С.А.	«включають державні й місцеві фінанси, оскільки вони спільно використовуються громадянами на державному чи місцевому рівнях» [3, с. 62]
Жеребило І.В.	«економічні відносини (які формуються і відбуваються на засадах прозорості та відкритості) щодо формування і використання усупільнених фінансових ресурсів, які спрямовуються на забезпечення загальнонаціональних потреб» [4, с. 101]
Луніна І.О.	«сукупність економічних відносин щодо формування доходів і здійснення витрат, спрямованих на виконання функцій органів загального державного управління на центральному, регіональному та місцевому рівнях» [6, с. 32]
Мелян Н.Ю.	«система формування, розподілу та використання грошових коштів, які спрямовуються на формування відповідних державних фондів, які покликані реалізувати різні соціально-економічні функції держави» [7, с. 149]
Лютий І.О., Медведкова Н.С.	«Всі суб'єкти системи фінансових відносин як в умовах наявної державної, а на сьогодні, і глобальної світової системи, об'єднані в різні форми організації, а саме: державні й міждержавні інститути, різні форми організації бізнесу, соціальні та громадські організації, фінанси домогосподарств, персональні фінанси» [12, с. 64]

Джерело: сформовано автором

іншими публічними організаціями з метою задоволення загальних потреб суспільства та забезпечення ефективного функціонування державних установ і послуг. Цей підхід визначає публічні фінанси як ключовий інструмент управління фінансовими ресурсами, який впливає на розвиток і соціальний прогрес країни.

Бачення впровадження моделі фінансової політики у контексті публічних фінансів було запропоновано Лютим І.О. та Медведковою Н.С. [12], які включають такі ключові пункти:

Зміна ієрархічної структури цілей фінансової політики держави, де пріоритетом стає повне фінансове забезпечення Збройних Сил та сектору безпеки та оборони, що є важливою умовою для перемоги та відновлення територіальної цілісності України.

Переорієнтація на використання прямих (адміністративних) методів та інструментів у механізмі реалізації фінансової політики держави, що дозволить ефективніше та оперативніше використовувати механізми управління та наявні фінансові ресурси, особливо важливо у зв'язку з руйнацією ринкових зв'язків у економічній системі держави.

Законодавче визначення пріоритетних цілей бюджетної політики у період воєнного стану та їх поділ на ті, що потребують "повного" фінансування через бюджетний механізм, та ті, які мають статус "необхідного" фінансування. Такий підхід допоможе оптимізувати структуру витрат державного бюджету, що має особливе значення у зв'язку з дефіцитом та нестабільністю, а також пошуком альтернативних джерел його фінансування.

Розбудова системи публічних фінансів в Україні є невід'ємною складовою процесу євроінтеграції та вимагає не лише гармонізації законодавства з європейськими стандартами, але й перегляду стратегій

управління фінансовими ресурсами країни. В процесі євроінтеграції необхідно реформувати систему публічних фінансів для забезпечення відповідності європейським стандартам та принципам ефективного управління, включаючи такі аспекти, як бюджетування, оподаткування, управління державним боргом та контроль за використанням публічних коштів. Також євроінтеграція вимагає підвищення прозорості та відкритості у фінансовому управлінні, що означає не лише публікацію фінансової звітності у відкритому доступі, але й розробку ефективних механізмів контролю за використанням публічних коштів та боротьби з корупцією.

Також в умовах євроінтеграції необхідно забезпечити сталість та прогнозованість фінансових ресурсів для реалізації програм та проектів, спрямованих на розвиток країни та виконання європейських стандартів. Отже, розбудова системи публічних фінансів в умовах євроінтеграції є необхідною для забезпечення сталого економічного розвитку країни, зміцнення її позицій на міжнародній арені та підвищення довіри зовнішніх інвесторів.

На нашу думку, розбудова системи публічних фінансів в умовах євроінтеграції має вирішальне значення для подальшого розвитку України та вимагає не лише відповідності національного законодавства європейським стандартам, але й передбачає впровадження нових принципів управління та контролю за використанням публічних коштів. Реформування фінансової системи має сприяти підвищенню прозорості, ефективності та стабільності управління фінансовими ресурсами країни. Крім того, це сприятиме залученню іноземних інвестицій, підвищенню довіри міжнародних партнерів та зміцненню позицій України на світовій арені.

В умовах євроінтеграції України необхідним є дослідження європейського досвіду функціонування системи публічних фінансів у ЄС, адже це дозволить країні віддзеркалити та адаптувати кращі практики європейських країн у власній системі. Поглиблене вивчення досвіду країн ЄС дозволить виявити оптимальні підходи та стратегії управління публічними фінансами, впровадження яких сприятиме підвищенню ефективності та прозорості у використанні бюджетних ресурсів, а також забезпечить відповідність національних стандартів європейським нормам та вимогам. Такий аналіз дасть змогу уникнути можливих помилок, врахувати особливості кожної конкретної системи та забезпечити більш успішне впровадження необхідних реформ для підготовки України до членства в Європейському Союзі.

Необхідність дослідження фінансово-економічних відносин у країнах Європейського Союзу є невід'ємною частиною стратегічного аналізу для країн, що прагнуть до вступу у ЄС, зокрема, для України. Розуміння особливостей формування та використання фінансових ресурсів на різних рівнях управління є ключовим для адаптації української економіки до європейських стандартів та норм. Аналіз фінансових процесів у країнах ЄС допоможе виявити оптимальні підходи до управління фінансами, а також врахувати найкращі практики та досвід для ефективного впровадження в українські умови [5, с. 4].

Публічні фінанси є основним механізмом державного впливу на соціально-економічні процеси, відіграючи ключову роль у формуванні та регулюванні економічного середовища. Цей вплив здійснюється через маніпулювання основними фінансовими параметрами, такими як податки, публічні видатки, державний борг, фіскальний дефіцит та розподіл фінансових ресурсів між державними та місцевими бюджетами. Це відбувається з метою забезпечення добробуту населення, збереження макроекономічної стабільності та стимулювання довгострокового економічного зростання.

Європейський Союз є унікальним утворенням, де країни-члени з різними рівнями економічного розвитку здійснюють фіскальну реакцію на кризи у відмінний спосіб. Однак, незважаючи на це, вони зобов'язані дотримуватися спільних фіскальних правил, що сприяють балансуванню публічних фінансів та зміцнюють бюджетну дисципліну. Бюджетна консолідація у періоди економічного піднесення створює умови для ефективного бюджетного регулювання та використання фіскальних інструментів під час соціально-економічних викликів. Такий підхід дозволяє підтримувати стабільність та рівновагу в економіці, забезпечуючи стійкий розвиток та прогрес у суспільстві [10, с. 71–72].

Маастрихтський договір надав можливість створення унікальної економічної парадигми, спрямованої на забезпечення та підтримку макроекономічної стабільності в Європейському Союзі. Одним із важливих аспектів цієї парадигми є розроблення та впровадження фіскальних правил, які регулюють обсяги державних витрат, боргу та фіскального дефіциту. Ці правила виступають як запобіжні заходи для забезпечення довгострокової фінансової стійкості у регіоні. У контексті складних викликів, що виникають у суспільстві та економіці, інституції Європейського Союзу здобувають значний досвід у розробленні антикризових стратегій

та контрциклічних заходів. Цей досвід є цінним ресурсом для реагування на економічні потрясіння та забезпечення стійкості економіки у складних умовах. Отже, Маастрихтський договір і створена на його основі економічна парадигма не лише сприяють забезпеченню макроекономічної стабільності, але й дозволяють розвивати ефективні стратегії антикризового управління та контрциклічної політики, що є важливими факторами для сталого розвитку Європейського Союзу. Публічні фінанси в Європейському Союзі відрізняються складністю своєї побудови та посиленням міжнародним впливом, оскільки вони об'єднують фінансові потоки не лише національних урядів, а й структур ЄС. Особливості системи публічних фінансів країн ЄС такі (рисунок 1).

Загалом публічні фінанси в Європейському Союзі відображають складні взаємозв'язки міжнародних, національних та регіональних фінансових процесів, а також відображають загальні стратегії та цілі ЄС у сфері фінансової політики. Фінансова політика Європейського Союзу (ЄС) визначається низкою пріоритетів, проте одним із ключових завдань є збереження стабільності публічних фінансів. Важливим індикатором такої стійкості є рівень державного боргу, який є важливим показником фінансової здатності країни. Встановлення еталонного значення державного боргу на рівні 60% ВВП відповідно до Маастрихтських критеріїв свідчить про здатність країни до проведення дискреційних фіскальних заходів для підтримки або відновлення економіки у разі необхідності.

У ХХ ст спостерігалася значне зростання частки публічних видатків на соціальні програми в країнах ЄС. Якщо на початку століття цей показник складав менше 10% від загальних видатків, то в середині століття вже перевищував 30%, а на сьогодні ця частка наближається до 55%. Ці тенденції свідчать про значний вплив соціально-економічних факторів на фінансову політику країн ЄС та підкреслюють важливість збереження балансу між фінансовою стійкістю та соціальною підтримкою у сучасному світі [11, с. 1386]. Отже, значна частина публічних видатків у розвинених країнах ЄС спрямована на соціальні програми та виплати, зокрема на пенсії, охорону здоров'я, освіту та соціальний захист. Ці програми становлять суттєву частину фінансових витрат урядів країн ЄС і відіграють важливу роль у забезпеченні соціальної стабільності та розвитку [10, с. 75].

Слушною є думка Луніної І.О., що для зменшення ризиків, пов'язаних з управлінням публічними фінансами в Україні, необхідно встановити ефективні інституційні механізми, що забезпечать раціональне формування та прийняття бюджетних рішень. Основною метою таких механізмів буде забезпечення високого рівня транспарентності, відповідальності та ефективності в управлінні фінансовими ресурсами держави. Це передбачає впровадження жорстких процедур формування та прийняття бюджету, які ґрунтуються на об'єктивних оцінках економічних та фінансових показників країни. Додатковою вимогою є створення ефективної системи моніторингу та контролю за виконанням бюджету, яка надасть можливість оперативно реагувати на фінансові виклики та уникати негативних наслідків для державних фінансів. На нашу думку, це дозволить створити стійку та надійну

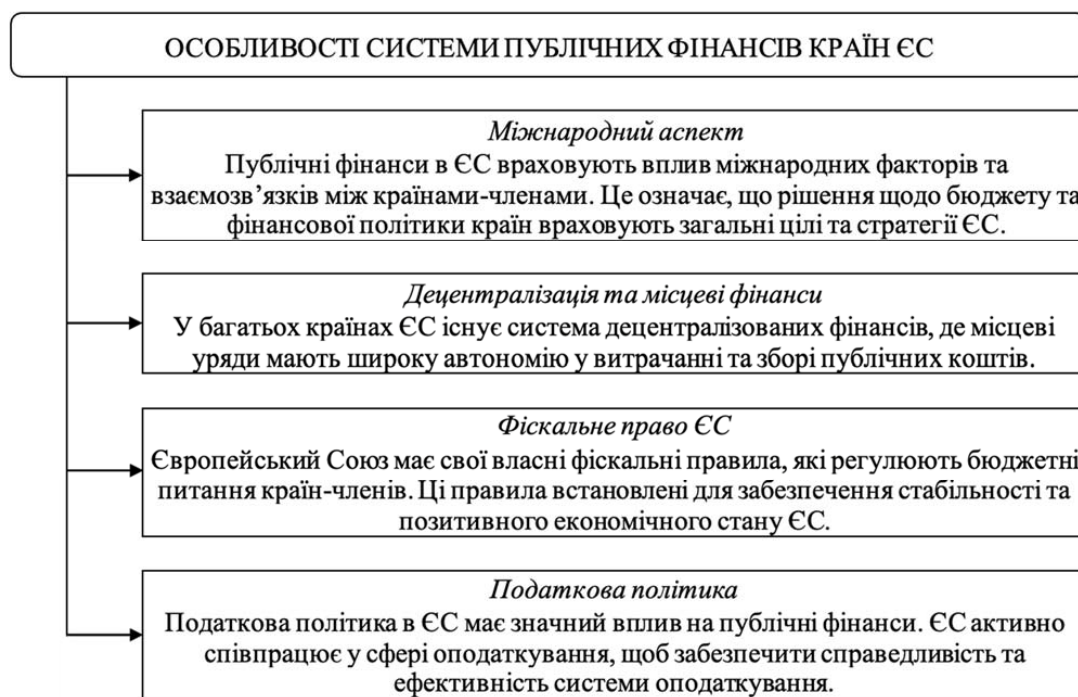

Рис. 1. Особливості системи публічних фінансів країн ЄС

Джерело: авторська розробка

основу для управління публічними фінансами, знизити ризики фінансової нестабільності і сприятиме забезпеченню економічного зростання та процвітання країни (рисунку 2).

Отже, для забезпечення стабільності та ефективності публічних фінансів України в довгостроковій перспективі важливо враховувати кілька ключових аспектів. Одним із найважливіших є зниження рівня державного боргу до прийнятної цільової показника відносно до ВВП. Паралельно з цим в необхідних випадках потрібно вживати заходи щодо бюджетної консолідації з метою покращення сальдо бюджету, що сприятиме зменшенню фінансових ризиків та збереженню економічної стабільності країни. Крім того, важливим елементом є збільшення продуктивних бюджетних видатків, спрямованих на стимулювання розвитку національної економіки та формування людського капіталу. Ці видатки мають стратегічне значення, оскільки сприяють підвищенню конкурентоспроможності країни, покращенню якості освіти, охорони здоров'я та інфраструктури, а також розвитку науково-технічного потенціалу. Урахування цих аспектів допоможе створити більш стабільну та прогресивну модель управління публічними фінансами, яка сприятиме розвитку суспільства та забезпечить стійкий економічний зріст у майбутньому.

Програма Європейського Союзу (ЄС) з підтримки управління державними фінансами (EU4PFM), започаткована у 2018 році, відіграє важливу роль у вдосконаленні системи управління публічними фінансами в Україні. Мета цієї програми полягає в поліпшенні надання державних послуг, створенні сприятливого бізнес-середовища та підвищенні стійкості країни перед надзвичайними ситуаціями, зумовленими повномасштабною війною росії проти України. EU4PFM

спрямована на розвиток ефективної системи управління фінансами, яка забезпечує прозорість, відкритість та ефективне використання публічних ресурсів. Ця програма враховує важливість підтримки України в умовах геополітичних викликів та економічної нестабільності, що виникають внаслідок агресії з боку росії. Програма EU4PFM сприяє формуванню сучасної системи управління фінансами в Україні, яка відповідає найвищим стандартам та потребам суспільства. Завдяки цим заходам країна має можливість зміцнити свою фінансову стійкість та відповідати на виклики сучасності, сприяючи загальному розвитку та процвітання українського суспільства [9].

На нашу думку, розбудова системи публічних фінансів є ключовим елементом процесу інтеграції України до Європейського Союзу та вимагає впровадження комплексу заходів, спрямованих на модернізацію та вдосконалення фінансової системи країни, щоб вона відповідала стандартам ЄС та була здатна до ефективного функціонування в європейському економічному просторі. Першочерговим завданням є підвищення прозорості та відкритості управління публічними фінансами. Це передбачає впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, системи аудиту та контролю, а також забезпечення доступу громадськості до інформації про використання державних коштів. Далі необхідно зміцнити фінансову стійкість країни через ефективне управління бюджетними ресурсами, зниження державного боргу та підвищення ефективності витрат, що є можливим завдяки реформам у сферах оподаткування, бюджетного планування та управління фінансами.

Крім того, важливо вдосконалити систему соціального захисту та розвитку людського капіталу, щоб забезпечити високий рівень соціальної захищеності

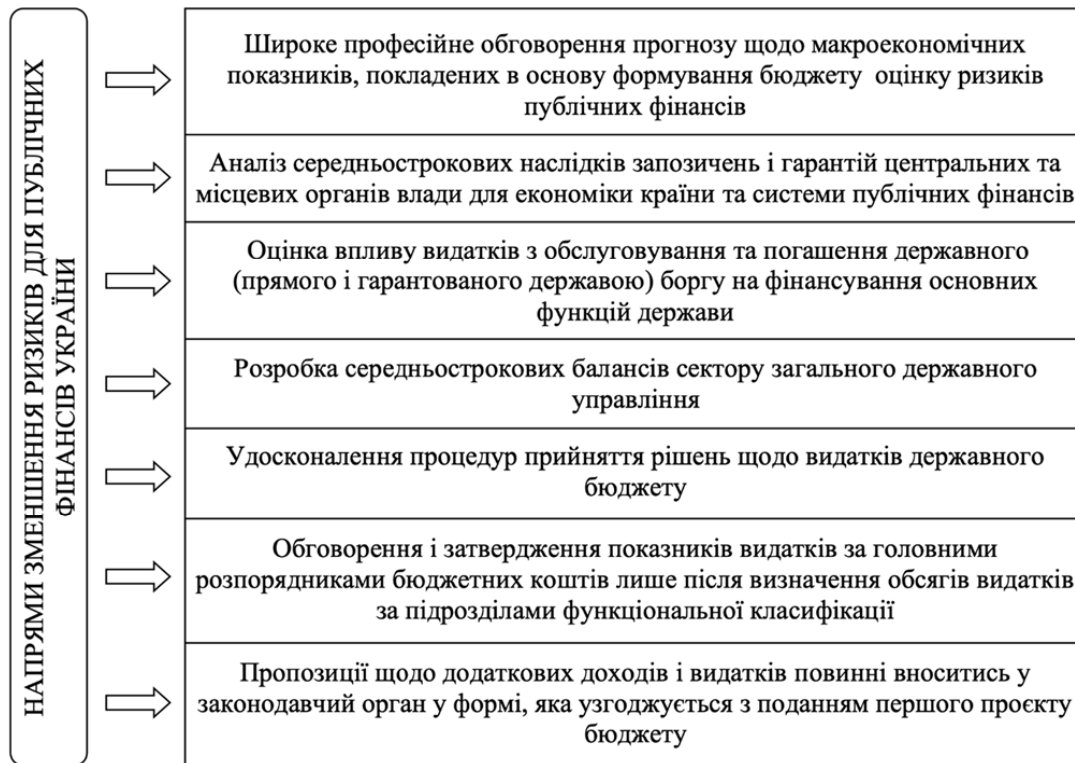

Рис. 2. Напрями зменшення ризиків для публічних фінансів України

Джерело: побудовано автором за даними [6]

громадян та підготовленість населення до конкурентоспроможної участі в європейському ринковому середовищі. Україна має активно співпрацювати з міжнародними партнерами, зокрема – з Європейським Союзом – для отримання підтримки, технічної допомоги та експертного консультування у процесі реформування публічних фінансів. Загалом розбудова системи публічних фінансів є важливим етапом на шляху України до інтеграції до Європейського Союзу, адже вона відображає готовність країни до впровадження європейських стандартів та цінностей у сфері управління фінансами.

Висновки. Отже, структура фінансових відносин у Європейському Союзі включає складну систему

управління фінансами на рівні країни, регіону та ЄС загалом. Ця система враховує різноманітність інструментів фінансової політики, механізмів фінансування та розподілу ресурсів, а також принципів бюджетної дисципліни. Порівняльний аналіз цих аспектів у різних країнах ЄС дозволяє ідентифікувати найбільш ефективні та прогресивні підходи, які можна адаптувати для потреб України. Окрім того, вивчення фінансових відносин у країнах ЄС дає змогу передбачити можливі проблеми та виклики, з якими стикається Україна на шляху до євроінтеграції. Це дозволяє розробити ефективні стратегії та механізми подолання перешкод та забезпечення сталого економічного зростання та розвитку України в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Абакуменко О.В., Височина А.В. Змістовні та організаційно-функціональні особливості публічних фінансів в Україні. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. 2017. № 2. С. 13–19.
2. Бардаш С.В., Баранюк Ю.Р. Поняття і склад публічних фінансів як об'єкта державного фінансового аудиту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6, Ч. 1. С. 34–37.
3. Дяченко С.А. Публічні, державні та місцеві фінанси: співвідношення понять. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2018. № 4(64). С. 59–63.
4. Жеребило І.В. Публічні фінанси та їхня роль у забезпеченні соціальної сфери економіки країни: теоретичний аспект. *Вісник Університету банківської справи. Серія «Соціально-гуманітарні аспекти розвитку фінансово-економічних систем»*. 2019. № 1(34). С. 98–106.
5. Карлін М. І. Фінанси країн ЄС: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 192 с.
6. Луїна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання: монографія; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». К., 2020. 440 с.
7. Мелян Н.Ю. Поняття та сутність публічних фінансів. *Право і суспільство*. 2017. № 2. С. 145–150.
8. Нікіфоров П., Легкоступ І. Публічні фінанси в сучасній Україні: теоретичний та практичний аспект. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 3. С. 287–295.

10. Розвиток публічних фінансів під час війни. URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/rozvitok-publichnih-finansiv-pid-chas-viyni-50328728.html> (дата звернення: 30.04.2024).

11. Чорновіл А. Стійкість публічних фінансів держав ЄС. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія: Фінанси, облік, аудит.* 2023. № 1. С. 70–80.

12. Jacobs J., Ogawa K., Sterken E., Tokutsu I. (2020). Public debt, economic growth and the real interest rate: A panel VAR Approach to EU and OECD countries. *Applied Economics*. 2020. Vol. 52(12). P. 1377–1394.

13. Лютий І. О., Медведкова Н. С. Сучасна парадигма фінансової політики держави та особливості її реалізації в умовах війни на території України. *Фінанси України.* 2023. № 6. URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_23_06_061_uk.pdf

References:

1. Abakumenko O.V., Vysotchna A.V. (2017) Zmistovni ta orhanizatsiyno-funktsional'ni osoblyvosti publichnykh finansiv v Ukraini [Substantive and organizational and functional features of public finance in Ukraine]. *Visnyk Sum-s'koho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*, no. 2, pp. 13–19. [in Ukrainian]

2. Bardash S.V., Baranyuk Yu.R. (2016) Ponyattya i sklad publichnykh finansiv yak ob'yekta derzhavnogo finansovoho audyta [Concept and composition of public finances as an object of state financial audit]. *Naukovyy visnyk Uzhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 6, ch. 1, pp. 34–37. [in Ukrainian]

3. Dyachenko S.A. (2018) Publichni, derzhavni ta mistsevi finansy: spivvidnoshennya ponyat [Public, state and local finance: the relationship of concepts]. *Derzhava ta rehiony. Seriya «Derzhavne upravlinnya»*, no. 4(64), pp. 59–63. [in Ukrainian]

4. Zherybylo I.V. (2019) Publichni finansy ta yikhnya rol u zabezpechenni sotsial'noyi sfery ekonomiky krayiny: teoretychnyy aspekt [Public finances and their role in ensuring the social sphere of the country's economy: theoretical aspect]. *Visnyk Universytetu bankivskoyi spravy. Seriya «Sotsial'no-humanitarni aspekty rozvytku finansovo-ekonomichnykh system»*, no. 1(34), pp. 98–106. [in Ukrainian]

5. Karlin M.I. (2022) Finansy krayin Yes: konspekt lektsiy [Finances of EU countries: lecture notes]. Lutsk: Volynskyy natsionalnyy universytet imeni Lesi Ukrayinky, 192 p. [in Ukrainian]

6. Lunina I.O. (2020) Publichni finansy v makroekonomichniy politytsi zrostantnya: monohrafiya [Finances of EU countries: lecture notes]. NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy», 440 p. [in Ukrainian]

7. Melyan N.Yu. (2017) Ponyattya ta sutnist publichnykh finansiv [Concept and essence of public finance]. *Pravo i suspilstvo*, no. 2, pp. 145–150. [in Ukrainian]

8. Nikiforov P., Lehkostup I. (2023) Publichni finansy v suchasniy Ukraini: teoretychnyy ta praktychnyy aspekt [Public finances in modern Ukraine:

9. theoretical and practical aspect]. *Ekonomichnyy analiz*, vol. 33, no. 3, pp. 287–295. [in Ukrainian]

10. Rozvytok publichnykh finansiv pid chas viyny [Development of public finances during the war]. Available at: <https://nv.ua/ukr/world/countries/rozvitok-publichnih-finansiv-pid-chas-viyni-50328728.html> (data zvernennya: 30.04.2024). [in Ukrainian]

11. Chornovil A. (2023) Stiikist publichnykh finansiv derzhav YeS [Stability of public finances of EU states]. *Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo. Seriya: Finansy, oblik, audit*, no. 1, pp. 70–80. [in Ukrainian] [in Ukrainian]

12. Jacobs J., Ogawa K., Sterken E., Tokutsu I. (2020). Public debt, economic growth and the real interest rate: A panel VAR Approach to EU and OECD countries. *Applied Economics*, vol. 52(12), pp. 1377–1394. [in English]

13. Lyuty I.O., Miedviedkova N.S. (2023) Suchasna paradyhma finansovoyi polityky derzhavy ta osoblyvosti yiyi realizatsiyi v umovakh viyny na terytoriyi Ukrainy [The modern paradigm of the financial policy of the state and the peculiarities of its implementation in the conditions of war on the territory of Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 6. Available at: https://finukr.org.ua/docs/FU_23_06_061_uk.pdf [in Ukrainian]